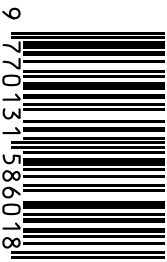

EESTI LOODUS

Kaelus-turteltuvi aasta lind

Rail Baltic ei sobi loodusmaastikku
Ida-Virumaa tehisallikad
Talvise aialinnuvaatluse juhend

ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 151077 6

68. aastakäik Nr 1, jaanuar 2017

www.eestiloodus.ee

- 2 Toimetaja veerg**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastavad Tarmo Tüür ja Raul Rosenvald**
- 12 2017. aasta lind kaelus-turteltuvi: vaid pool sajandit Eestis pesitsenud linnuliik**
Riho Märja alustab aasta lindude, turteltuvide tutvustamist ning õpetab vahet tegema ka teistel tuviliikidel
- 18 Ida-Virumaa kaevandusala tehisallikad**
Mait Sepp kirjeldab kaevanduste sulgemise järel tekkinud veerikkaid tehisallikaid: mõnest nõia-kaevust on saanud suisa Eesti uus vaatamisväärsus
- 24 Rail Baltic ei sobi loodusmaastikku**
Mati Kose jätkab kiirraudtee probleemide käsitlemist: suuremaid ja väiksemaid loomi hukkub ohtralt isegi tavalisel raudteel, rääkimata kiirraudteest
- 32 Panin tähele: Halod pakuvad elevust**
- 34 Üks Eesti paigake: Ohepalu põllukivitee**
Juhani Püttsepp käis mööda eriti kivist teed ning otsib põhjust, miks ikkagi kivid teest välja kerkiavad
- 36 Huvitav Eesti: Puukirik Puutlipalu metsas**
Timo Palo tutvustab Vastseliina vallas pärandkultuurimälestisena hoitava õigeusu kirikut, mis on hävingust päästetud hiljaaegu
- 40 Poster: Eesti Looduse fotovõistluse eriauhind väikese taime foto eest; Kristo Keevend**
- 42 Intervjuu: Tartu ülikool jääb Eesti rahvuskultuuri kantsiks.**
 Tartu ülikooli rektorit, rakendusgeoloogia professorit **Volli Kalmu** küsitlenud **Toomas Kukk**
- 46 Tööjuhend: Veekogude lugu pildis: kuidas teha ja valida allika-**

te, jõgede ja järvede fotosid?
Urmas Tartes ja **Arne Ader** nendivad seekordses fotojuhendis, et häid ülevõtteid veekogudest on meil vähe, ja seetõttu jagavad õpetusi, mismoodi neid pildistada

52 Looduselamus maailmast: Ljaano vapustavas elukülluses
Hendrik Relve alustab maailma elusloodust tutvustavat artiklisarja Lõuna-Ameerika põhjaosa troopilistest rohtlatest

56 Tiit Kändleri essee: Minevik tuleviku nahas

58 Eesti põlispuud: Kui vana on Raagi määnd Muhumaal?
Alar Läänelaid ja **Jaan Tamm** tunnevad muret Raagi mäni kiiresti halveneva seisundi pärast

62 Harrastusteadus koduaias
Aarne Tuule kutsub 27.–29. jaanuaril üles talvituvaid aialinde vaatlema

66 Mullune linnuaasta: ränderekordid ja siberi raadid
Tarvo Valker võtab kokku möödunud linnuaasta, mida jäävad meenutama varajane linnukevad ja rekordiline sügisränne

68 Linnugriip on endiselt päevakorral
Madis Leivits hoiatab Euroopas leviva väga nakkava viirushaiguse eest, mis võib iga hetk ka Eestisse jõuda

70 Punahirv, kuninglik jahiloom
Mikk Männiste annab ülevaate punahirve olukorrast Eestis ja jagab soovitusi, kuidas hirveliha toiduks tarvitada

72 Panin tähele: nahkhiir garaažis

74 Kroonika

78 Mikroskoop

79 Ristsõna

80 Ajalugu, sünnipäevad

Me peame rääkima **eurorahast**

Hämaral tahmakuu päeval tõmmatakse ühes Eestimaa kohtusaalis liistule üks õnnetu taristuettevõtja. Areneb umbes selline vestlus:

„Kas teilt on X valla poliitikud küsinud sularaha?“

„Küsitud on muidugi ... (kimbatuses) Üks episood nägi välja selline, et kui tahad sellise raha eest teid üles sonkida, tuleb tuua osa sellest rahast meile. Et muidu me ei saa sind tööle lasta.“

Jutt käib X valla veetöödeks Euroopa Liidult saadud 13 miljonist eurost.

„Kas katseid on olnud veel?“

„On tehtud ettepanekuid asfalteerida teid rohkem, kui seadus ette näeb. Ma olen tänase päevani seda teadmist enda sees hoidnud.“

Konkreetse pisijuhtumi asjaosalised pole siinkohal tähtsad, keda huvitab, lugegu novembri lõpu Eesti Ekspressist. Tähtis on laiem pilt. Iga mõistusega olevus saab aru, et õnnetu tee-ehitaja ja vallavanem pole mitte üksnes jäämäe veepealne tipp, vaid kaks lumekirpu selle tipu otsas.

Jah, see neetud euroraha! See ajab lihtsureliku kitsukese katusealuse täitsa sassi! Inimene lihtsalt ei ole nii viisi ehitatud, et suudaks mõistlikult ümber käia varandusega, mida kuskilt poolmuidu jagatakse.

Bioloogile tulevad kohe meelde Konrad Lorenzi ja Niko Tinbergeni uurimused nn supernormaalse stiimuli teemal. Mäletate ju küll seda hõbekajakat, kes jättis omaenda lapsukese kus seda ja teist, et ronida hauduma endast poole suuremat võltsmuna? Või mardikat, kes üritas, maksku mis maksab, paaruda õllepudeliga? Samasuguse supernormaalse stiimulina säten-davad meie nina all Euroopa Liidu miljar-

did. No kuidas sa jäta haaramata!? Vanasõnagi ütleb: mis ripakil, see ära!

Mis sellest, et tuleb veidi ka teid „üles sonkida“, ülemäära asfalti laotada vms – niisama ju euroraha ei jagata, ikka selleks, et liiguksime võimalikult suurte hüpetega „edasi“. Pealegi, ega naljalt keegi meie külmal põhjamaal tahagi ju niisama ülalpeetavana pöidlaid keerutada, hoopis tahedam tunne on, kui saad toeka rahaklotsi tasku panna tasuks mehemoodi töö eest.

Siin ongi mu meelest peidus kurja juur, nii kurb ja loomuvastane, kui seda tunnistada ka poleks. Sest mille kallal inimeseloomal ikka rammu katsuda – teised inimesed teda oma varanduse ja valduste kallale ju naljalt ei lase – ikka „metsik“ loodus on meile ajalooliselt olnud see tallermaa, mille „stiihiat“ murda. Rail Balticu praegune trassivalik on klassikaline näide. Kusil pole kohasem järele mõelda vanameister Ülo Vooglaiu kuldsete sõnade üle: „Üks Eesti suuremaid rikkusi on meie vaesus“. Kõlaga nii absurdset kui tahes, aga porgandina nina alla riputatud euromiljaridid ähvardavad meid sellest rikkusest ilma jätta.

Ühel hilisõhtul veel enne jõule kuulsin raadiost, et linna teises servas asuvas hüpermarketis on Imede Öö: kogu kaup tervelt 25% odavam! Alguses ei pannud täheleegi, aga tasapisi hiilis hinge kummaline rahutus. Mõelda vaid, tuhat eurot väärt kauba saaksin kätte 750 eest. Aga siis on ju 250 eurot nagu maast leitud! See pole enam kommi- raha, vaata kust otsast tahad!

Nojah, midagi otseselt nagu tarvis pole, aga siiski ...

Kibelesin ja kügelesin ja olin juba jopet selga ajamas, kui äkki taipasin: tegelikult saan 750 euroga vastu pükse.

Foto: Leelo Sillaots

Narvits

EESTI LOODUS

68. aastakäik Nr 1, jaanuar 2017

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javoiš**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Jüriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Triinu Raigna**
triinu@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info Triin Nõu
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2016

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas Printall

